

Er umarmet den Gott...

Georg Heym, «Der Garten»

If I should die, think only this of me:
That there's some corner of a foreign field...

Rupert Brooke, «The Soldier»

***

Відпусти мою пташку, що тримаєш в руці, відпусти,
вже білизна досохла на шворці в крізному дворі,
а мені доведеться до тебе так довго іти,
і так страшно заснути: мій серпень давно догорів.

Пташка хоче злетіти, ти ж тримаєш її у руці,
відпусти її, прошу, хай злине угору, нехай
обезуміла повинь поглине на кухні стільці –
і мене – і тебе, але сни мої – не відбирай!

Я шептав тобі тихо: голуб моє тіло, голуб,
а сухе простирadlo накрило тебе назавжди,
я згадаю твій голос, зашитий між лагідних губ,
і пригадую зливу й жакне бурмотіння води.

І ніяк під сорочкою в мене не гоїться шрам,
мені страшно так жити, чому, поясни, поясни,
я ішов замінованим полем назустріч літам,
а те поле було – у тобі, у відрізанім сні.

Не кажи мені, прошу, чому твої губи тремтять,
час минає так швидко, міліє повільно ріка,
і згорає самотність у полум'ї вмерлих багать,
відпусти мою пташку: у тебе кривавить рука.

В'ячеслав Гук, зі збірки «Кримські елегії», 2013

Сьогодні, 4 листопада 2006 року, якраз у суботу, заповдіяла собі смерть пані Марта Юхансон. Це трапилось у притулку для самотніх літніх людей біля містечка Пілтене (Латвійська Республіка). *Так, можливо, це сталося, якщо бодай якийсь корпус тієї богадільні ще врятувався від пожежі.* Божевільна й самотня. Так, цілковито самотня.

Нехай буде їй земля пером, Боже...

Боже... Нехай моя Марта царствує... Адже вона такою справною жінкою була!

Торішнього снігу, на превеликий жаль, не вернеш...

Марта досі постає як жива перед моїм зажуреним зором. Я згадую, якою та жінка була колись: ось вона зачинається у ванній кімнаті — і я чую, як напружено й жахно шумить вода: Марта вмивається чи знову плаче, але в її сльозах — немає моєї вини; чи ось, як тепер дуже виразно уявляю собі, грає на віолончелі — востаннє, тому що музика в ній тоді — уже давно вмерла, але ні, зовсім не так, як це змалювала колись геніальна норвежка — пані Вассму, читаючи твори якої, я божеволів, я шаленів од неймовірної душевної насолоди, — а якось по-інакшому, без штучного надуманого еротизму, а просто, по-людськи зрозуміло, відверто, натхненно і, якщо бажаєте, урочо. Саме врочистості не вистачає в нашому житті. Хоча Марта й не була майстром...

Я — самотній, поійнятий непогамовним хвилюванням, і серце мені вповно не найтяжча туга. Душу мою не виміряти ні почуттями, ні часом, бо світ її — давно вже мертвий. Ярмо шлюбних обов'язків мене ніколи не вабило! Самотину подаровано людині, щоби бодай якось ствердитись у цілковитій безглуздості буття. А ось ця моя сповідь — служитиме вам пересторогою...

Я — ніби померлий батько італійки Fleur Jaeggy, після кремації якого на згадку лишився тільки залізний гудзик. Так, уявіть лишень, од цілого людського життя — залишився лише гудзик! — на вічне пам'ятання, Господи...

Я — ніби допівзруйнований млин американця Річарда Вілбера, усущіль зарослий уже посохлою вигорілою травною і звідусіль вельми щільно обплетений диким пружним виноградом.

Я — це надривна сповідь життя, якої зрікаюся, — вельми приголомшлива і відверта.

Я — дужий дощ, рясний і непроглядний на око, що збиває довкруг крижаний копін лунких мідних крапель.

Я — стара людина, чоловік, який, так і не досягнувши глибини прожитого, має небавом умерти, хоч і спочуваю себе ще надто бадьорим.

Я — жовч і кров фізіологічних шкіців Якоба Молешотта.

Я — це лист молодої пані із Данії — Iselin C. Hermann, із позначкою — *Prioritaire*, який так і не знайшов свого адресата, тому що обернувся на глибоку печаль і сухий скрижанілий попіл.

Я, здається, разуче нагадую старе млинове колесо, і вода скочується по мені справжнісіньким водоспадом. Або я, Господи, усе-таки старе самотнє дерево Хуана Рамона Хіменеса, яке, можливо, іще й досі зростає

біля першого будинку на П'ятій Авеню у Нью-Йорку та повз яке, напевно, іше й досі їдуть на дахах омнібусів із *Washington Square* на *Riverside Drive* закохані пароньки, щоби поцілуватися біля річки.

Я, найшвидше сказати, нітрохи не схожий на мерця, але я – мрець, оскільки вже дуже давно це відчуваю. І ваги в моєму тілі геть не лишилося. До того ж – я прагну світла й тепла, але все одно тягнуся до сутемряви й холоду, адже у душі моїй уже давно – споночіло, а в очах стоїть гірка безшелесна вода. Так, час не віл, його не налигаєш. І все ж таки, на превелику радість, людську душу не подаровано тілу в довічне користування, у довічне ув'язнення!

Я – вимучений і виснажений мовчанням, геть затруєний ним, але в слухачах – не маю потреби!!!

Я – потвора, але не маю в собі нічого відрадного.

Я – ніби «*101 Poems Against War*» – це поетична збірка, видана 2003-го у її, тобто *faber and faber*, і душа моя – на стор. 58; Edmund Blunden – *Report on Experience*, а біль мій – на стор. 64; Goran Simić – *The Sorrow of Sarajevo*.

Goran Simić, почуй мене!!! Адже ти колись відгукнувся на мого листа, пам'ятаєш?..

Усе життя я плив проти течії та їв гіркий хліб. А ще – закопав у землю свій талант і завжди був на волосину від смерті...

Я нічого не маю – тільки те, що належить мені: моє минуле, моя пам'ять. Спогади яtringь мені душу. Але минуле прагну вирвати із серця з коренем, обірвати з пуповиною. Єдине моє багатство – чесність. Вона все життя є моїм єдиним керманичем.

Я пнуся до життя ще з пуп'янка, але воно, жаске й безжалне, наклало на мені свій відбиток: шерхка рідесенька сивина обплела мою обмакотирену голову, а глибокі зморшки рясно помережили обличчя. Так я й живу. Хоча моє животіння – годі назвати нормальним життям.

І сили, на жаль, мене вже тільки лишають, а не сповнюють.

Ох, яка ж тула жалюгідна мерзенна буденність непорушно царює навколо: яtringь рани, труїть душі, забирає життя!!! Людина, створена за подобою Божою, – геть не гідна Бога!!!

На душі мені – пісно. Я потрапив у тарапату. Язик мій став лубом, задубів, знерухомів. Скруха серця не дає мені жити. Скоро піду на небо. Господи, і голову прихилити, ох, ніде...

Я прожив довге життя – воно було геть не таке, як колись собі уявляв! – нескінченне, як тепер здається мені, безславне, жалюгідне й нище. Але. Я ніколи не жив собі до вподоби. Літа мої – швидко минають. Час знебарвив мої дні й розлучив мене з батьками – давно, я навіть уже гаразд і не пам'ятаю, коли ж це було. Здається, у шістдесятих. Якогось важкого для мене, переступного року. Я, хоча це може видатися неможливим, не був тоді, коли їх хоронили, і не відаю, де тепер їхні могили, знаю тільки, що в Ризі, і це все. Пані Віта, сусідка моїх покійних батьків, телефонувала мені колись, що має бажання показати цвинтар, де вони лежать, але я сам того не захотів, тому що бачу їх живими, – і нехай вони такими й залишаться в моїй

пам'яті, яка останнім часом зраджує, як підступна коханка. Ну та й що з того? Не надто велика біда! Я того левен. Те, що вже минуло, — не повернути, а майбутнє — не цікавить мене. Воно не цікавило мене — ніколи...

Жах життя, що оволодів мною, — надто міцно тримає у своїх лабетах і гострим списом проймає кожну клітинку мого єства.

Шелест, шум осені, дощ...

Господи, як набридла мені ця осоружна дощиста осінь! Крижаний вітер шарпає клапті старих шпалер у зруйнованому прихистку для самотніх.

За каламутним вікном повільно накільчується зеленавий, наче весняний, ранок. Він уражає мене в самісіньке серце.

Моє дитинство пахне качиним пухом старої подушки.

Чи воскресшу себе в часі?..

Адже час — це минуле, без майбутнього. Тіло моє колотиться дрібним дрожем. Далекі родичі зазіхали на моє помешкання в місті, але того, що вони так уперто, зятято й ревно бажали, так і не сталось: я переїхав до притулку й залишив усе, що мав, муніципалітету. За вікном падає дощ уже другу добу, без кінця-краю, без жодного зупину, ллє як із луба, але я люблю дощі, бо тоді жодна із сестер не чіпає мене і я маю повну свободу, щоби поміркувати, пригадати, а може, і помріяти.

Я — не мрійник.

Я — самотник...

Так, мусить бути, я все-таки — божевільний. Але, здається, усе одно керуюсь у думках вимогами здорового глузду.

Минуле стало мені в горлі руба, ніби покарання, наче неவிплакани слъози, як жаль. І в мене більше ніколи, певно, не постане потреби належати минулому, як тілу належить кров, волосся і шкіра.

Мені, старому-старезному, мабуть, потрібна гамівна сорочка. Адже. Я до певної міри усвідомлюю свій теперішній психічний стан і життєве становище. Хоча й ставлюся до всіх скоріше доброзичливо, ніж погрозливо. Але я на ціле життя, чуєте, — опізнився...

Так, я, волосся стає дубом, — просто спізнився...

Дощ має силу перетворень, як і людська душа. Я ніколи не плавав, навіть тепер, коли не стало Марти — і я збагнув, що залишаюся самотнім уже назавжди. Так, назавжди...

Es regnet.*

Glück und Glas, wie leicht bricht das!*

Із блискучої чорної тарілки репродуктора спершу лунає «Der Heimliche Aufmarsch», а згодом — «Einheitsfrontlied» у виконанні славетного Ернста Буша...

Іноді читаю працю німецького біблеїста Давида Фрідріха Штрауса «*Das Leben Jesu*», а також роман Е. Т. А. Гофманна «*Die Elixiere des Teufels*» — і почувуюся так, ніби на мені чужа шкіра, але ліпше — *шкура*.

* *Es regnet.* (нім.) — Дощить.

** *Glück und Glas, wie leicht bricht das!* (нім.) — Щастя і скло — як легко вони б'ються!